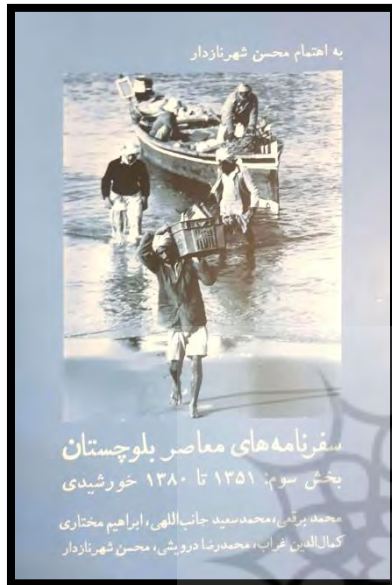

عنوان: سفرنامه‌های معاصر بلوچستان (بخش سوم: ۱۳۵۱ تا ۱۳۸۰ خورشیدی)

به اهتمام: محسن شهرنازدار

نویسندگان: محمد سعید جانب‌اللهی، محمد

برقی، ابراهیم مختاری، کمال‌الدین غراب،

محمدرضا درویشی و محسن شهرنازدار

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹

ناشر: آبی پارس و انتشارات پل فیروزه

نوبت چاپ: چاپ اول

تعداد صفحه: ۴۳۷ صفحه

قیمت: ۸۵/۰۰۰ تومان

بخش سوم سفرنامه‌های معاصر بلوچستان که شامل یک مقدمه و هفت سفرنامه از شش نویسنده است، به سیاحت‌نامه‌هایی در حد فاصل سال‌های ۱۳۵۱ تا ۱۳۸۰ اختصاص دارد و در واقع، بخشی از روند تغییر و تحولات دهه چهل تا پنجاه را شامل می‌شود. هدف از طراحی این مجموعه و انتخاب عناوین یادشده، مرتفع ساختن فقر و خلأ منابع موثق و قابل اتکا در حوزه مطالعات بلوچستان و جبران کمبود منابع پژوهشی در این زمینه بوده است. آقای محسن شهرنازدار پژوهشگر حوزه انسان‌شناسی و مطالعات قومی، طی دو دهه گذشته مسئولیت طرح دانشنامه فرهنگ و جغرافیای بلوچستان را به همراه چند تن از استادان دیگر برعهده داشته است. گفتنی است که بخش نخست این مجموعه با عنوان پژوهش‌های ایران فرهنگی شامل ۲۲ عنوان کتاب است که منابع مهم و بنیادین را درباره این منطقه شامل می‌شود. از مطالبی که در این کتاب به آنها پرداخته شده، ابتدا سخن ناشر است که عناوین و شرح مجلدهای این مجموعه را در بخش‌های مختلف ذکر می‌کند و در ادامه، طی مقدمه‌ای، به تحولات

اجتماعی و فرهنگی بلوچستان از اواخر دهه ۴۰ به بعد می پردازد. در جلد سوم سفرنامه‌های معاصر بلوچستان اولین سفرنامه به آقای محمد برقی جامعه‌شناس و مردم‌شناس تعلق دارد؛ این استاد اهل قلم به واسطه همنشینی با دوستان بلوچ در دوران تحصیل و خدمت سربازی، سفرهای خود را به بلوچستان آغاز می‌کند و به قدری شور و شوق دارد که سال‌های متمادی همان‌جا زندگی می‌کند. تجربه مردم‌شناختی این استاد در روستایی به نام گبران شکل می‌گیرد و با کمک برخی مسئولان، خدمات بسیاری را به روستاییان عرضه می‌کند. او به دلایل خاصی از جمله حساسیت امنیتی از ادامه کار بازمی‌ماند و پس از انقلاب اسلامی با توجه به تخصص در امور توسعه بلوچستان تا استانداری هم پیش می‌رود اما در نهایت در دهه ۶۰ ایران را به مقصد امریکا ترک می‌کند. محمدسعید جانب‌اللهی فیروزآبادی، یکی از پرکارترین مردم‌نگاران ایرانی در دو دهه اخیر ایران که اغلب آثارش درباره فرهنگ مناطق کویری یزد و میبد است، دو سفرنامه را در این مجموعه نگاشته است، بلوچستان ۱۳۵۶ و سفرنامه سراوان. جانب‌اللهی در نوشته خود یادآور می‌شود که به واسطه همکاری با مرکز فرهنگ مردم رادیو و تلویزیون ملی ایران که آقای انجوی شیرازی اداره آن را برعهده داشت، به مردم‌شناسی تشویق شده است. او در مرکز مردم‌شناسی وزارت فرهنگ و هنر به عنوان کارشناس بخش عشایر استخدام می‌شود و از آن زمان به بعد، سفرهایش را به سیستان و بلوچستان آغاز می‌کند که حاصل آن کتاب سفرنامه‌های مردم‌شناسی سیستان و بلوچستان است. سومین سفرنامه، متعلق به ابراهیم مختاری مستندساز است که وقوع انقلاب نگاه او را معطوف به روستا می‌کند و در سال ۱۳۵۹ برای ساخت فیلمی درباره نابسامانی‌های بلوچستان راهی آن منطقه می‌شود و از آن به بعد هم بخش مهمی از مستندهای خود را به زیست در جامعه روستایی اختصاص می‌دهد. کمال‌الدین غراب، کارگردان، نویسنده تئاتر و روزنامه‌نگار، چهارمین فردی است که سفرنامه‌اش در این کتاب به چاپ رسیده است او نیز مانند بسیاری از جوانان پرشور در زمان انقلاب مسئله توجه به جامعه روستایی ایران را در اولویت اهداف آرمانی خود قرار داد و در نهایت طی آشنایی با فعالان جهاد سازندگی، به بلوچستان و مردمانش علاقه‌مند شد و سفرنامه‌ای به نام «بلوچستان مطرود قرن» را نگاشت. پنجمین مسافر بلوچ محمدرضا

۱۸۲ ❖ فصلنامه فرهنگ مردم ایران

درویشی است؛ موسیقیدانی که به دنبال نوازندگان سراسر کشور برای شرکت در جشنواره‌های موسیقی به منطقه بلوچستان علاقه‌مند می‌شود و اثری را با عنوان دایرةالمعارف سازهای ایران به چاپ می‌رساند. پایان‌بخش این کتاب «دو سفرنامه بلوچستان» نام دارد که حسن شهرنازدار به رشته تحریر درآورده است. از نکات ارزشمند این اثر می‌توان به نمایه دقیق و مقدمه به زبان انگلیسی اشاره کرد.

فصلنامه
شماره ۶۵ تابستان ۱۴۰۰

